

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2019.6.26>**Ілона Денисюк,***аспірант кафедри адміністративного та фінансового права**Національного університету біоресурсів і природокористування України*

ПОНЯТТЯ ЕКОЛОГІЧНИХ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ЩО РОЗГЛЯДАЮТЬСЯ СУДАМИ

У статті розглянуто доктринальні підходи до визначення категорій «адміністративне правопорушення», «екологічне правопорушення», «екологічне адміністративне правопорушення», «адміністративне правопорушення в галузях охорони навколишнього природного середовища та раціонального використання природних ресурсів». Визначено основні ознаки екологічних адміністративних правопорушень. Сформульовано визначення поняття «підсудні екологічні адміністративні правопорушення».

Ключові слова: правопорушення, адміністративне правопорушення, екологічне правопорушення, екологічне адміністративне правопорушення, суд, підсудні екологічні адміністративні правопорушення.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку людства характеризується негативним впливом на довкілля. Екологічна ситуація постійно погіршується як на планетарному, так і на національному рівнях. Для запобігання негативному впливу людини на навколишнє природне середовище варто застосовувати всі можливі засоби та способи, всі наявні механізми впливу. Важливе місце в цьому процесі займають правові засоби, у тому числі можливість притягнення осіб, винних у порушенні законодавства, що регулює відносини у сфері використання, охорони природи тощо, до юридичної відповідальності в судовому порядку. У свою чергу, одним із базових факторів для підвищення ефективності й дієвості правових норм є чіткість та однозначність правової термінології. Зважаючи на це, а також на постійні реформаційні процеси в законодавчому полі нашої держави потреба у формулюванні такого поняття, як «підсудні екологічні адміністративні правопорушення» є нагальною, що й зумовлює актуальність даної статті.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Незважаючи на досить значний інтерес фахівців до проблем адміністративної відповідальності за правопорушення у сфері екології, які неодноразово ставали предметом наукових пошуків таких учених, як В. Б. Авер'янов, Д. М. Бахрак, Ю. П. Битяк, І. П. Голосніченко, Л. В. Коваль, В. І. Курило, С. В. Ківалов, І. А. Куян, В. В. Костицький, Н. Д. Красіліч, Д. М. Лук'янець, К. А. Рябець, Ю. С. Шемшученко, та багатьох інших, питання визначення категорії «підсудні еко-

логічні адміністративні правопорушення» залишається досі фактично не дослідженим.

Мета статті – аналіз доктринальних підходів до визначення категорій «адміністративне правопорушення», «екологічне правопорушення», «екологічне адміністративне правопорушення» тощо задля формулювання авторського визначення поняття «підсудні екологічні адміністративні правопорушення».

Виклад основного матеріалу. Здійснення судового розгляду адміністративних справ (у тому числі й щодо екологічних адміністративних правопорушень) має на меті насамперед їх вирішення у повній відповідності до чинного законодавства, об'єктивно, повно і всебічно для захисту прав і законних інтересів фізичних і юридичних осіб. Суд має забезпечити правильне і справедливе вирішення справи шляхом застосування і додержання матеріальних та процесуальних норм законодавства й за наявності підстав притягнути винних до адміністративної відповідальності.

Підставою для настання адміністративної відповідальності за екологічні правопорушення є особливе правопорушення – екологічне адміністративне правопорушення. Саме воно є предметом судового розгляду. Для найповнішого й найбільш обґрунтованого результату будемо рухатись від загального до конкретного – від поняття «правопорушення» до поняття «екологічне адміністративне правопорушення, як предмет судового розгляду».

Теоретики права, оперуючи поняттям «правопорушення», визначають його як «суспільно небезпечне або шкідливо непра-

вомірне (протиправне) винне діяння (дія або бездіяльність) деліктоздатної особи, яке спричиняє юридичну відповідальність» [1, с. 420]; «суспільно шкідливе винне діяння дієздатного суб'єкта, яке протирічить вимогам правових норм» [2, с. 408]; «винну протиправну дію чи бездіяльність деліктоздатної особи, яка спричинила шкоду суспільству, державі чи окремим особам, яка тягне юридичну відповідальність» [3, с. 245]. Як бачимо, суттєвих відмінностей наведені визначення не містять, й загально визначені ознаками правопорушення є протиправність (неправомірність), суспільна шкідливість (небезпечність), вольовий характер, винність, вираження через протиправні дії або бездіяльність.

Щодо адміністративних правопорушень, то на доктринальному рівні Д. М. Лук'янець пропонував розглядати їх як «урегульовані нормами права суспільні відносини, учасники яких мають суб'єктивні права та юридичні обов'язки, але на відміну від правовідносин ці права й обов'язки не реалізуються, а порушуються» [4, с. 13]. Віддаючи належне вченому, зазначимо, що такий підхід видається дещо сумнівним, бо породжує існування «не правовідносин» і не вказує на основний наслідок правопорушення – юридичну відповідальність.

Наразі дискусій щодо дефініції «адміністративне правопорушення» фактично немає, оскільки КУпАП надає його легальне визначення. За ч. 1 ст. 9 КУпАП адміністративним правопорушенням (проступком) визнається протиправна, винна (умисна або необережна) дія чи бездіяльність, яка посягає на громадський порядок, власність, права і свободи громадян, на встановлений порядок управління і за яку законом передбачено адміністративну відповідальність.

Щодо ознак адміністративного правопорушення, то йому притаманні неведені вище характерні риси правопорушення як узагальнюючої категорії, й додатково виділяється ознака адміністративної караності, тобто настання саме адміністративної відповідальності.

Екологічний характер юридичної відповідальності, у тому числі й адміністративної, проявляється в особливій підставі – екологічному правопорушенні.

У найзагальнішому вигляді його визначають Л. О. Бондар та В. В. Курзова як «протиправне діяння чи бездіяльність, що порушує встановлений екологічний порядок, за скоєння якого законом передбачена правова відповідальність» [5, с. 91]. Аналогічне визначення екологічного правопорушення дає Н. Д. Красіліч [6, с. 335]. На думку

В. М. Завального, екологічним правопорушенням є «винне протиправне діяння (дія або бездіяльність), що порушує встановлений порядок, заподіює шкоду природному середовищу, здоров'ю людини та містить реальну загрозу такого спричинення, за яку передбачена юридична відповідальність» [7, с. 385]. На наш погляд, досліднику варто було б зробити уточнення щодо екологічного характеру порушуваного порядку (а точніше, правопорядку). По-іншому підходить до визначення екологічного правопорушення В. І. Андрейцев, пропонуючи розуміти його як «протиправне, винне діяння, що посягає на право власності на природні ресурси, встановлений порядок управління природокористуванням, права і законні інтереси громадян на сприятливе навколишнє середовище і встановлений режим використання та охорони природних ресурсів» [8, с. 145]. Як бачимо, тут автор не акцентує на можливості настання юридичної відповідальності нанесенні шкоди.

Специфічними рисами саме екологічного правопорушення є екологічна спрямованість, екологічна небезпечність, екологічна протиправність. Також має місце позиція про обов'язкову двооб'єктність екологічного правопорушення, яка включає навколишнє середовище і здоров'я людини [9].

Ураховуючи все вищевикладене, пропонуємо розглядати екологічне правопорушення таким чином. Оскільки саме «екологічність» є ключовою ознакою й вона найповнішою мірою відображена у відносинах, що регулюються такою галуззю права, як екологічне право, пропонуємо розуміти екологічне правопорушення через призму відносин, які регулюються цією галуззю й визначити його як «протиправне, винне діяння (дію чи бездіяльність), що порушує встановлені законодавством вимоги до використання природних ресурсів, охорони природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки, спричинює чи може спричинити шкоду навколишньому природному середовищу та (або) здоров'ю людини, за яке передбачена юридична відповідальність».

Ця, так би мовити, загальна форма екологічного правопорушення «забарвлюється» додатковими рисами у разі її застосування до поняття «екологічне адміністративне правопорушення».

Науковці трактують цей термін по-різному. Приміром, К. А. Рябець та В. І. Курило визначають поняття «адміністративне правопорушення в галузях охорони навколишнього природного середовища та раціонального використання природних ресурсів» як винну, протиправну

дію (або бездіяльність), яка порушує встановлений порядок охорони навколишнього природного середовища, використання природних ресурсів, завдає шкоди здоров'ю людини та природі і за яку законом передбачено адміністративну відповідальність [10, с. 5; 11, с. 264]. Критичний аналіз наведеного визначення дозволяє нам зауважити, що у ньому варто було зазначити не лише реальне завдання шкоди як наслідок правопорушення, а й потенційну можливість заподіяння такої шкоди. Потрібно було б наголосити й на екологічності останньої.

З позиції іншого дослідника – О. М. Хіміч, адміністративне екологічне правопорушення є протиправним, винним діянням (дією чи бездіяльністю), яке вчиняється праводієздатним суб'єктом і заподіює або несе реальну загрозу заподіяння екологічної шкоди чи таке, що порушує права та законні інтереси суб'єктів екологічного права [12, с. 72]. Знову ж таки, на наш погляд, недоліками такого тлумачення даного поняття є, по-перше, відсутність вказівки на вид юридичної відповідальності (фактично його можна розуміти як загальне визначення екологічного правопорушення), а по-друге, не можна погодитись із тим, що внаслідок екологічного адміністративного правопорушення порушуються права та законні інтереси суб'єктів лише екологічного права. Вочевидь, коло суб'єктів, чії права можуть бути порушені внаслідок екологічного правопорушення, є значно ширшим і охоплює всіх людей незалежно від їхнього правового статусу.

Чи не найвдаліше визначення екологічного адміністративного правопорушення дає російський вчений О. О. Яковлева: «це суспільно шкідлива, протиправна, винна дія чи бездіяльність фізичної чи юридичної особи, що посягає на відносини у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального природокористування і забезпечення екологічної безпеки, спричинює екологічну шкоду чи створює загрозу спричинення такої шкоди, за здійснення якої Кодексом РФ про адміністративні правопорушення чи законами суб'єктів РФ передбачена адміністративно-правова відповідальність» [13, с. 8]. Тут варто зупинитись детальніше лише на вказівці про суспільно шкідливість такого діяння, але про це йтиметься далі.

З'ясуємо, чи притаманна екологічним адміністративними правопорушенням ознака суспільної шкідливості, чи вони є суспільно небезпечними діяннями.

У наукових колах погляди на це питання розділились. Приміром, Л. В. Коваль стверджує, що суспільна небезпека виступає мате-

ріальною суттю більшості адміністративних правопорушень. Хоча, говорить автор, є й такі незначні адміністративні правопорушення, які в поодиноких випадках небезпеки не становлять, а є суспільно шкідливими. Ознаки суспільної небезпечності вони набувають у своїй сукупності [14, с. 11–13]. На противагу Л. В. Ковалю Ю. О. Левенець стверджує, що використовувати термін «суспільна небезпека» щодо адміністративних правопорушень недоречно, оскільки вони за своєю суттю суспільно шкідливі. Як аргумент Ю. О. Левенець наводить те, що термін «небезпека» містить елементи будь-якого ризику для життя та здоров'я людей, завдання реальної шкоди. Натомість суспільна шкідливість характеризується незначним, «легким» завданням шкоди здоров'ю людині в перспективі або взагалі відсутністю факту настання шкоди [15, с. 61–62]. У свою чергу В. В. Лук'янов вважає, що суспільно небезпечними можуть визнаватися не лише ті діяння (маючи на увазі адміністративні правопорушення), які завдають реальної шкоди, а й ті, що створюють реальну загрозу її настання [16, с. 83–84]. Головною ознакою адміністративного правопорушення називає суспільну небезпеку С. Г. Стеценко [17, с. 232–233].

Екологічні правопорушення теж наділяються ознакою суспільної небезпечності. Зокрема, про суспільно небезпечні наслідки вчинення більшості з них говорить Н. Д. Красіліч [6, с. 337] та деякі інші науковці. Ми вважаємо, що всі екологічні правопорушення несуть небезпеку суспільству, оскільки у разі їх вчинення може завдатися чи реально завдається шкода таким життєвабезпечувальним для людини природним ресурсам, як повітря, вода, земля, рослинний та тваринний світ тощо. Більшість із них є або повністю невідтворювані, або відтворюються протягом дуже тривалого часу. Окрім того, зважаючи на нерозривні взаємозв'язки у навколишньому природному середовищі, шкода, завдана одному елементу довкілля, може стати причиною порушень нормального функціонування всієї системи.

Щодо суспільної небезпечності власне екологічних адміністративних правопорушень, то, на наш погляд, заслуговує на увагу позиція І. А. Куян. Вона доводить, що суспільна небезпечність притаманна екологічним адміністративним правопорушенням і має якісну і кількісну характеристики. Перша полягає у зменшенні екологічних інтересів суспільства, нівелюванні цінності навколишнього природного середовища, у вживленні еколого-правового нігілізму. Друга виражається у ступені суспільної небезпеки [18, с. 44–45]. Поєднання цих двох

характеристик дозволяє диференціювати екологічні адміністративні правопорушення, у тому числі й на такі, які має розглядати суд.

Відаючи належне вищенаведеним висновкам учених, ми все ж таки є прихильниками застосування ознаки суспільної небезпечності до злочинів, а щодо адміністративних правопорушень, то їх характеризувати через категорію «суспільна шкідливість». Остання може бути різного ступеня і слугувати ознакою для розмежування судової та позасудової підвідомчості відповідних адміністративних (у тому числі екологічних) правопорушень.

Ураховуючи вищенаведене, екологічне адміністративне правопорушення варто визначити як «суспільно шкідливе, протиправне, винне діяння (дію чи бездіяльність) особи, що порушує встановлені законодавством вимоги до використання природних ресурсів, охорони природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки, спричинює чи може спричинити шкоду навколишньому природному середовищу та (або) здоров'ю людини, за здійснення якого законом передбачена адміністративна відповідальність».

Зважаючи на різноманітність екологічних адміністративних правопорушень, вчені неодноразово здійснювали їх класифікацію за різними критеріями.

Аналіз літератури дозволяє дійти висновку, що найпоширенішим є поділ екологічних адміністративних правопорушень за об'єктом посягання. За ним одні вчені виділяють адміністративні земельні, надрові, водні, лісові і рослинні, атмосферні, фауністичні та інші правопорушення [19, с. 30; 20, с. 70]. Інші за цим же критерієм групують правопорушення: 1 – псування і забруднення сільськогосподарських та інших земель; 2 – неналежне використання водних ресурсів; 3 – про ліси і землі лісового фонду; 4 – про рослинний і тваринний світ; 5 – пов'язанні з охороною атмосферного повітря; 6 – надр [7, с. 385]. На додаток до цих груп Ю. С. Шемшученко називає групу екологічних адміністративних правопорушень, пов'язаних із порушенням вимог екологічної безпеки, та окремо виділяє групу правопорушень, що стосуються екологічних прав громадян [21, с. 341–343]. Російський учений Ю. Г. Жариков, групуючи екологічні адміністративні правопорушення, розрізняє ті, що включають: порушення загальних екологічних правил і вимог;носять шкоду землі, надрам, водам; правопорушення проти власності на природні ресурси; правопорушення в області контролю (нагляду) [22, с. 283–292].

Більш широку класифікацію екологічних адміністративних правопорушень було здійснено І.А. Куян за змістом цінності (блага), що охороняється нормами екологічного права та адміністративними стягненнями; за компонентом довкілля, який використовується чи піддається протиправному негативному впливу; за джерелом негативного впливу, видом діяльності чи речовиною, що використовується в процесі такої діяльності та є потенційно небезпечною для довкілля. На основі цих критеріїв вона виділяє: групу екологічних адміністративних правопорушень, що посягають на екологічну безпеку; що порушують екологічні права громадян; що порушують вимоги щодо охорони та використання компонентів довкілля (природних ресурсів, об'єктів, екосистем). За особливістю виникнення правовідносин, спричинених юридичним фактом – екологічним адміністративним правопорушенням, І. А. Куян виділяє прості правопорушення (виникають у зв'язку з вчиненням адміністративного правопорушення і закінчуються, як правило, реалізацією адміністративної санкції); дозвільні (ліцензійні) (правопорушення, пов'язанні з веденням екологічно значущої діяльності з порушенням умов дозволів на використання природних ресурсів); функціональні (пов'язанні з невиконанням конкретних обов'язків, які є змістом діяльності чи входять до компетенції посадової особи); договірні [18, с. 31–49].

Враховуючи всі вищенаведені позиції, зі свого боку хочемо додати, що продовжити розглядувану класифікацію екологічних правопорушень можна через їх розмежування за: нормативним актом, яким встановлюється адміністративна відповідальність: правопорушення, відповідальність за які передбачена КУпАП, та правопорушення, відповідальність за які передбачена іншими нормативними актами (наприклад, Законом України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» [23]); за ступенем суспільної шкідливості: правопорушення підвищеного ступеня суспільної шкідливості; правопорушення незначної суспільної шкідливості; не злісні порушення первісного характеру, суспільно шкідливі лише в «загальній масі» (тут додамо, що такий поділ запропонований Л. В. Ковалем, але із застосуванням категорії «суспільна небезпечність» для всіх адміністративних правопорушень [14, с. 11–13]); за характером санкцій: екологічні адміністративні правопорушення, за скоєння яких передбачено накладення штрафу; екологічні адміністративні правопорушення, за скоєння яких передбачено й інші санкції; за складом

правопорушення: екологічні адміністративні правопорушення з матеріальними та формальними складами. Нарешті, окремим критерієм класифікації екологічних адміністративних правопорушень є орган, уповноважений притягувати до адміністративної відповідальності. За ним розрізняємо екологічні адміністративні правопорушення, які розглядаються: адміністративними комісіями; органами Національної поліції, органами державних інспекцій та іншими уповноваженими законом органами (посадовими особами); судами (суддями). І це далеко не повний перелік критеріїв, за якими можна виділяти екологічні адміністративні правопорушення.

Отже, за органом, уповноваженим розглядати справи про екологічні адміністративні правопорушення, можна виділити групу таких, які розглядає суд (суддя).

Науковці одногласно стверджують, що до компетенції суду (суддів) віднесено розгляд найбільш тяжких адміністративних правопорушень, що фактично перебувають на межі злочинів. Так, І. А. Куян вказує, що адміністративно-юрисдикційна компетенція суду (судді) включає коло справ по таких складах екологічних адміністративних правопорушень, які відрізняються від злочинів лише одним з елементів, зокрема наслідками [18, с. 170]. Виділяють серед критеріїв судової підвідомчості адміністративних правопорушень й об'єкт посягання (найважливіші суб'єктивні права особи (у нашому разі це екологічні права); санкції, які передбачають обмеження особистих прав громадян, що передбачені Конституцією України [4, с. 293].

Варто зазначити, що нині існують пропозиції щодо виділення окремої категорії правопорушень, яка б увірвала в себе найменш тяжкі злочини та найбільш тяжкі адміністративні правопорушення (куди належать і розглядувані нами екологічні адміністративні правопорушення) та мала б розглядатись у судовому порядку. За пропозицією авторів проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реалізації положень Кримінального процесуального кодексу України» (реєстраційний номер 4712 від 16 квітня 2014 р.) [24] це мають бути кримінальні проступки. Схожа пропозиція висувалась і науковцями: виділити кримінальні й адміністративні проступки; передбачити їх у новому нормативному акті – Кодексі про адміністративні проступки; на період формування громадської свідомості щодо доцільності регулювання кримінальним правом відповідальності за кримінальний проступок назвати такі проступки терміном, похідним від органу, який

розглядає справи щодо них, – «підсудні проступки» [25, с. 570-576]. Проте жодна з них не була сприйнята в наукових колах і піддавалась справедливій критиці з боку фахівців [26, с. 330].

Ми, погоджуючись загалом із критикою таких кардинальних змін базових засад кримінального й адміністративного права, вважаємо, що можливим є застосування терміна «підсудні адміністративні правопорушення» для визначення правопорушень (у тому числі й екологічних адміністративних), розгляд справ по яким входить до компетенції суду.

Висновки

Таким чином, пропонуємо ввести до юридичного понятійно-категорійного апарату термін «підсудні екологічні адміністративні правопорушення» та вважати ними «протиправні, підвищеного ступеня суспільної шкідливості, винні діяння (дії чи бездіяльність) особи, що порушують встановлені законодавством вимоги до використання природних ресурсів, охорони природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки, спричиняють чи можуть спричинити шкоду навколишньому природному середовищу та (або) здоров'ю людини, за здійснення яких законодавством передбачена адміністративна відповідальність та розгляд справ по яким, згідно із законодавством, віднесено до компетенції суду (судді)».

Список використаних джерел:

1. Скакун О. Ф. Теорія держави і права : підручник. Харків: Консум, 2001. 656 с.
2. Алексеев С. С., Архипов С. И., Корельский В. М. и др. Теория государства и права : учебник. Москва : Издательская группа ИНФРА М – НОРМА, 1997. 570 с.
3. Хачатуров Р. Л., Липинский Д.А. Общая теория юридической ответственности : монография. СПб.: Изд-во Р.Асланова «Юридический центр Пресс», 2007. 950 с.
4. Лук'янець Д. М. Адміністративно-деліктні відносини в Україні: теорія та практика правового регулювання : монографія. Суми : Університетська книга, 2006. 367 с.
5. Бондар Л. О., Курзова В. В. Екологічне право України : навчальний посібник. Київ: Вид-во «Бурун Книга». 2008. 368 с.
6. Красіліч Н. Д. Поняття та підстави юридичної відповідальності за екологічні правопорушення. *Екологічне право України. Академічний курс* : підручник / за заг. ред. Ю. С. Шемшученка. Київ : ТОВ «Видавництво «Юридична думка», 2005. С. 334–340.
7. Завальний В. М. Адміністративна відповідальність за екологічні правопорушення – проблемні питання. *Матеріали науково-практичної конференції викладачів, аспірантів та студентів*

тив Сумського НАУ (5-21 квітня 2005 р.). Суми, 2005. С. 385.

8. Андрейцев В. И. Правовое обеспечение рационального природопользования предприятий и объединений АПК. Киев : Урожай, 1989. 200 с.

9. Балюк Г. Проблемы удосконалення юридичної відповідальності за екологічні правопорушення в контексті сталого розвитку України. URL: <http://vuzlib.com/content/view/1170/34/>.

10. Рябець К. А. Адміністративно-правове регулювання екологічної діяльності : автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2007. 18 с.

11. Курило В. І. Адміністративні проступки в галузі охорони навколишнього середовища: правова природа, природні та соціальні наслідки. *Матеріали міжнародної науково-теоретичної конференції (м. Київ, 26–27 травня 2005 р.)*. Київ : Магістр XXI сторіччя, 2005. С. 262–264.

12. Хімич О. М. Адміністративно-екологічне правопорушення: проблемні питання. *Право України*. 2003. № 4. С. 68-

13. Яковлева Е. А. Проблемы административно-правовой ответственности за экологические правонарушения (на примере Байкальской природной территории) : автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.14. Тюмень, 2010. 27 с.

14. Коваль Л. В. Відповідальність за адміністративні правопорушення. Київ : Вища школа, 1975. 65 с.

15. Левенець Ю. О. Поняття та ознаки адміністративного правопорушення в галузі стандартів якості та безпеки продуктів харчування. *Вісник Академії митної служби України. Серія «Право»*. 2010. № 2. С. 59-65.

16. Лукьянов В. В. Административные правонарушения и уголовные преступления: в чем различие? *Государство и право*. 1996. № 3. С. 83–91.

17. Стеценко С. Г. Адміністративне право України : навчальний посібник. Київ : Атіка, 2008. 624 с.

18. Куян І. А. Адміністративна відповідальність за екологічні правопорушення : дис... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2001. 208 с.

19. Рябець К. А. Питання розвитку законодавства про адміністративну відповідальність за правопорушення в галузі раціонального природокористування і охорони навколишнього природного середовища. *Юридична Україна*. 2006. № 1. С. 29–32.

20. Книш В. І. Особливості адміністративної відповідальності за вчинення правопорушень у галузі охорони навколишнього природного середовища та раціонального використання природних ресурсів. *Право і Безпека*. 2011. № 1. С. 68-71.

21. Шемпученко Ю. С. Адміністративна відповідальність за екологічні правопорушення. *Екологічне право України. Академічний курс : підручник*. Київ : Вид-во «Юридична думка», 2005. С. 341-347.

22. Жариков Ю. Г. Юридическая ответственность за экологические правонарушения. *Экологическое право: учебник*. Москва : Издательство Юрайт; ИД Юрайт, 2011. С. 271-302.

23. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення : Закон України від 24 лютого 1994 р. № 4004-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 27. Ст. 218.

24. Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реалізації положень Кримінального процесуального кодексу України № 4712 від 16 квітня 2014 р. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=50664.

25. Виконавча влада і адміністративне право / за заг. ред. В. Б. Авер'янова. Київ : Видавничий Дім «Ін-Юре», 2002. 668 с.

26. Тацій В. Я., Тютюгін В. І., Гродецкий Ю. В., Байда А. О. Ще одна спроба «гуманізації» кримінального законодавства України. *Вісник Асоціації кримінального права України*. 2014. № 1(2). С. 312-330.

В статье рассмотрены доктринальные подходы к определению категорий «административное правонарушение», «экологическое правонарушение», «экологическое административное правонарушение», «административное правонарушение в области охраны окружающей среды и рационального использования природных ресурсов». Определены признаки экологических административных правонарушений. Сформулировано определение понятия «подсудные экологические административные правонарушения».

Ключевые слова: правонарушение, административное правонарушение, экологическое правонарушение, экологическое административное правонарушение, суд, подсудные экологические административные правонарушения, общественная вредность, общественная опасность.

The article deals with doctrinal approaches to the definition of the categories “administrative offense”, “environmental offense”, “environmental administrative offense”, “administrative offense in the field of environmental protection and rational use of natural resources”. The main signs of environmental administrative offenses were identified. The definition of the concept of “jurisdictional environmental administrative offenses” was formulated.

Key words: offense, administrative offense, environmental offense, environmental administrative offense, court, jurisdictional environmental administrative offenses.